

KLÁSİK TÜRK EDEBİYATI ÇALIŞMALARINDA BİLİŞİM TEKNOLOJİSİNDEN YARARLANMA VE E-KÜTÜPHÂNE UYGULAMALARI

Dr. İlyas YAZAR*

Özet

Klasik Türk Edebiyatı çalışmalarında kullanılan geleneksel yöntemler ve uygulamalar, günümüzde önemini korumakla birlikte, bilişim çağının sağladığı imkânlar, söz konusu yöntem ve uygulamaları yeniden şekillendirmektedir. Bilişim teknolojisi sahasında kaydedilen gelişmeler ve e-kütüphâne uygulamaları, diğer bilim dallarında olduğu gibi, Klasik Türk Edebiyatı alanında yapılan çalışmalara ve bu sahada takip edilen araştırma yöntemlerine önemli katkılar sağlamakta ve alternatifler sunmaktadır. Bilişim teknolojisi araçlarından başta bilgisayar olmak üzere buna bağlı olarak geliştirilen çeşitli donanım ve yazılım ürünleri, dijital teknolojiden yararlanılarak oluşturulan bir takım projeler ile özellikle e-kütüphâne çalışmaları ile internet destekli çeşitli uygulamalar, Klasik Türk Edebiyatı sahasındaki araştırmalara ivme kazandırmanın yanı sıra yeni yöntem arayışlarını da beraberinde getirmektedir. Makalemizde, Klasik Türk Edebiyatı sahasında bilişim teknolojilerinden yararlanma biçimleri, bu konudaki yöntemler ve uygulamalar ile geliştirilen projeler üzerinde durulacak, e-kütüphâne uygulamalarına yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Bilişim Teknolojisi, e-kütüphane, bilgisayar, yazılım, internet

MAKING USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE STUDY OF CLASSICAL TURKISH LITERATURE AND E-LIBRARY APPLICATIONS

Abstract

The traditional methods and applications used in Classical Turkish Literary works still remain of great importance currently, besides the facilities that the information age provide shape the methods and applications mentioned above. The progress made in information technologies and e-library applications contribute to the works made in Classical Turkish Literature and research techniques in this area of study and they also provide alternative options. In addition to advancing the research done in the area of Classical Turkish Literature, some software applications especially the computer and the others improved by means of computers, some projects improved by making use for digital technologies especially e-library works and computer-assited applications lead to new method search. This article proposes making use of information technologies in the study of Classical Turkish Literature, including projects, applications, methods and e-library applications.

Key words: Classical Turkish Literary, information Technologies, e-library, computer, software, internet.

---

* Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi
Anabilim Dalı (yazar@msn.com)

GİRİŞ

Günümüzde bilginin oldukça hızlı üretildiği ama buna karşılık üretilen bilgilerin aynı hızda geçerliliğini yitirdiği bilgi çağı içinde yaşıyoruz. Bilginin hâkim olduğu günümüz dünyasında sosyal yaşamı belirleyen, düzenleyen ve etkileyen en önemli gelişmelerin başında kuşkusuz teknoloji kullanımı gelmektedir. Teknoloji vasıtasıyla bilgi üretimi, üretilen bilgilerin dağıtımı ve kullanımı gibi değişik kavramların çeşitli bilim dallarında kabul görmesi farklı yaklaşımları da beraberinde getirmektedir. Bilimsel anlamda elde edilen başarılı sonuçlar teknolojik gelişmeyi hızlandırırken, teknolojik gelişmeler de bu açıdan yapılan çalışmaların daha uygun ve hızlı biçimde gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır. Bilim ve teknoloji arasında süregelen bu döngüsel ilişki, çağımızda elektronik bilgisayar sistemlerinin de kullanılmaya başlamasıyla önem kazanmıştır. Bu alandaki gelişmelerin doğal sonucu olarak bilginin sınırları ortadan kalkarken zaman ve mekân kavramları da önemini yitirmeye başlamıştır. Teknoloji boyutunda dünyamızın yaşamakta olduğu bu hızlı değişim sosyal ve kültürel değişimleri de beraberinde getirmektedir.

Bilişim teknolojilerinin kullanımıyla ilgili, herkes tarafından kabul edilebilir evrensel bir tanım bulunmamakla birlikte, bu kavramın “bilişim” ve “teknoloji” kavramlarından oluşturulduğu ileri sürülmektedir. “Bilişim” kavramı en yaygın biçimiyle bilginin işlenmesi, depolanarak saklanması, bilginin teknik araçlara en hızlı ve en kolay yoldan iletilerek bilgi akışının sağlanması gibi değişik anlamlar yüklenmiştir. Bu çerçevede bilişim kavramını (bilgi+iletişim) şeklinde formülüze etmek mümkündür. “Bilişim Teknolojisi”ni oluşturan ikinci kavram ise “teknoloji”dir. Teknoloji, üretim faaliyetinde bulunurken insanların kullandığı yol ve yöntemler ya da bilimsel bilginin insan yaşamına hizmet amacıyla uygulanması ve kullanılması demektir.¹ Bu iki kavramın terkiinden meydana gelen “bilişim teknolojisi” iki anlamda kullanılmaktadır. Teknik anlamıyla bilgisayarları, fiziksel yapısını oluşturan donanım ile donanım faaliyetlerini yönlendiren komutlar olarak tanımlanmış ve yazılım ile sınırlandırılmıştır. Genel anlamda ise kullanıcılara bilgi ve veri kazandıran teknoloji uygulamaları olarak değerlendirilmiştir.² Bu açıdan bilişim teknolojisi kavramı, başta bilgisayarlar olmak üzere ona bağlı çevre birimleri ile yazılım programları, dijital ve elektronik ürünler, multimedia ürünleri, internet ve ona bağlı yazılım ve donanım ürünleri gibi uygulamaları kapsamaktadır.

¹ Nichols, V., *Websters Dictionary Plus Thesaurus*, USA, 1993, s.169.

² Daniels N. *Caroline, Information Technology*, Boston, 1993, s.36.

1980'lerden itibaren kişisel bilgisayar kullanımının yaygınlaşmaya başlamasıyla bilişim teknolojileri giderek bireysel boyuttaki önemini artırırken bilimsel açıdan da değişik disiplinlerde rağbet gören bir unsur haline gelmiştir. Başta bilgisayar ve buna bağlı olarak gelişen dijital teknoloji alanındaki donanım çalışmaları, kullanıldığı alanlara yönelik çeşitli yazılım çalışmalarına da ivme kazandırmıştır. Bu bildiride bilişim teknolojisi uygulamalarının yazılım ve teknik yönleriyle ilgili özelliklerinden ziyade sosyal bilimlerde bizi ilgilendiren uygulama alanlarına değinilecektir.

Klâsik Türk Edebiyatı ile ilgili çalışmalarda Bilişim Teknolojisi Kullanımı:

Klasik edebiyat çalışmalarında bilişim ürünleriyle ilgili ilk denemeler bilgisayarın bu sahada kullanımıyla gündeme gelmiştir. Özellikle metin neşirlerinde akademik düzeyde yapılan edisyon-kritik çalışmalarında tercih edilen yöntemler, kısa sürede yerini bilgisayar ortamında hazırlanan çalışmalara bırakmıştır. Metin neşirleri sahasında tercih edilen kişisel bilgisayar kullanımları yanında bilgisayardan Klâsik Türk Edebiyatı araştırmalarında nasıl faydalanılabileceğine dâir ilk bilimsel çalışmanın uygulamalı örneği 1991'de yapılan "*Divan Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş Ve Fevri Divanı'nın Elektronik Formu*" başlıklı doktora çalışmasıdır.³

Klâsik Türk Edebiyatı çalışmalarında kullanılacak bilişim teknolojisi Osmanlı metinlerinin edisyon kritiği, bilgisayar ortamında hazırlanması, internet ortamına taşınması ve depolanması, yazma kütüphanelerle ilgili eş zamanlı erişim uygulamaları gibi pek çok konuya ışık tutacaktır. Bilişim teknolojisi destekli hazırlanan çeşitli paket programlar yanında, son yıllarda internet destekli yaygınlaşan uygulamalar da dikkat çekmektedir.

Bilgisayar destekli Klâsik Türk Edebiyatı sahasındaki çalışmalarda transkripsiyon sistemiyle ilgili önceleri bir takım sorunların yaşandığı görülmüştür. Osmanlı Türkçesine ait imlânın bilgisayar ortamında yapılan transkripsiyon çalışmalarındaki zorlukları, geliştirilen değişik fontlarla ve yazılımlarla zaman içinde çözüme kavuşmuş, ancak uzun yıllar kullanılan yazı tipleri arasında bir tutarlılık sağlanamamıştır.

---

³ Mehmet Kalpaklı, *Divan Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş Ve Fevri Divanı'nın Elektronik Formu*, İstanbul Ün. Sosyal Bilimler Ens., 1991. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

Sahayla ilgili yapılan çalışmalarda yaşanan yazı tipindeki birliğin sağlanamaması problemi, teknoloji üreten birimlerin bilgilendirilmesi ve bu yönde ortaya çıkan taleplerin dikkate alınmasıyla, son yıllarda çözüme kavuşturulmaya başlanmış ve transkripsiyon fontlarını da içeren uluslar arası geçerliliğe sahip “Unicode” destekli yazı tipleri artık bilgisayarlarda kullanılan paket programların içinde yer almaya başlamıştır.

Bu ne anlama gelmektedir? Unicode desteği olmadan kullanılan yazı tipleri ile yapılan transkripsiyon çalışmaları sadece bu çalışmayı yapan kişi ve çalışmanın kullanıldığı bilgisayar ortamlarıyla, çalışmanın yazıldığı dosya biçimlerinde geçerliliğini korumakta; genel ağ üzerinden yapılan çalışmalarda bu metinlerden yararlanılamamaktadır. Unicode destekli fontların tercih edilmesiyle yapılan transkripsiyon çalışmaları her bilgisayarda ve internet ortamında rahatlıkla kullanılabilir. Bu anlamda saha araştırmacılarının yakından ilgilendiği *Metin Bankası* ve *OTAP* projeleri yazı tipi probleminin yaşandığı ve yaşanmadığı iki ayrı örnek olarak değerlendirilebilir:

Metin Bankası Projesi:⁴

Araştırmacıların çalışmalarıyla katkı sağladığı *metin bankası*, aslında Klâsik Türk Edebiyatı sahasında yapılan çalışmalara havuz oluşturmayı amaçlamıştır. Yahoogroup altında üyelik sistemiyle çalışan proje aynı zamanda bilişim teknolojisinin bu sahada kullanıldığı ilk projelerden biri olması açısından da önemli bir girişimdir. Genel ağ üzerinden erişime açık olması, kullanıcıların katkı sağladığı metinlere ulaşmada pek çok engeli ortadan kaldırmıştır. Bu çerçevede buraya gönderilen metinlerin transkripsiyonlu orijinal metinler olmadığı, çeşitli aşamalardan geçtikten sonra yayımlandığı görülmektedir. Gönderilen metinlerin her biri farklı transkripsiyon yazı tipi ile yazıldığı için bunların internet ortamında orijinal formatlarıyla yayımlanması mümkün gözükmemektedir. Bu yönüyle havuzdaki metinlerin bilimsel çalışmalarda değerlendirilmesi ve bunlarla ilgili birtakım analizlerin ve değerlendirmelerin yapılması aşamalarında problemler oluşmaktadır. Temmuz 2004 yılından itibaren genel ağda erişime açık olan *Metin Bankası* geline nokta bu sahada yapılan çalışmaları bir araya getirmekten öte geçememiştir.

⁴ <http://groups.yahoo.com/group/metinbankasi/?yguid=211032233>

Otap Projesi:⁵

Osmanlı Metinleri ile ilgili arşiv projesi olarak hazırlanan OTAP (Ottoman Text Archive Project) bu sahadaki metinlerin çok fonksiyonlu olarak internet ortamında kullanılması esasına dayanmaktadır. OTAP uluslararası ortak bir proje olup amacı bilgisayar teknolojisi ve Bilişim Ağı (www) kaynaklarını kullanarak çevriyazı Osmanlı metinlerini ve kaynaklarını dünyanın kullanımına sunmayı hedeflemektedir.

OTAP bu çerçevede Klâsik Türk Edebiyatı çalışmalarını da kapsamakta ve geliştirilen yazılımlarla daha genel bir kullanım alanı sağlamaktadır. Bilkent ve Washington üniversitelerinin birlikte yürüttüğü proje yapılan çalışmaların internet ortamında kullanımına yönelik önemli bir işlevi yerine getirmeyi hedeflediği görülmektedir.

Otap'ın dijital teknoloji kullanımını ve metinlerin internet ortamında çok yönlü kullanımını sağlayacak biçimde transkripsiyonlu yayınlanması konularında başta HTML, XML, Tagging (metin kodlama) ve Unicode destekli yazı tipi kullanımıyla ilgili geliştirdiği yazılım ve uygulamalar, metinleri hem orijinal, hem transkripsiyonlu hem de arzu edilirse İngilizce ve Türkçe görebilme, değerlendirebilme ve metinlerle ilgili her türlü kelime bazlı inceleme, sorgulama ve istatistik değerlendirmeler yapabilme imkanı sunmaktadır. Proje bilgisayar ve dijital teknoloji kullanımından üst düzeyde yararlanmayı sağlayan çok yönlü bir çalışmanın ürünüdür.

OTAP esas işlevi olan Osmanlı çevriyazı metinlerini araştırılabilir ve çözümlenebilir bir şekilde web ortamında yayınlamanın dışında, birçok ilgili projeye de kaynak oluşturma görevini yerine getirebilecek biçimde planlanmıştır. OTAP'ın metin arşivinden hareketle planlanan projelerden birisi *Tarihi Osmanlıca Sözlük* (OHD) projesi, diğeri de *Osmanlı Edebiyatı Biyografik-Bibliyografik Veri Tabanı* (BIDOL) projesidir.

Tarihi Osmanlıca Sözlük (OHD) projesi ile henüz bu alanda bir örneği bulunmayan, Oxford İngilizce Sözlüğü modelinde sözcüklerin tarihi olarak doğru tanımlarının, örnek kullanımının metinlerden yola çıkılarak hazırlanmasına dayanmaktadır. Bu

⁵ http://courses.washington.edu/otap/otap_tr/index.shtml

projenin tamamlanması öncelikle OTAP veri tabanına metinlerin tarihsel gelişime göre aktarılmasıyla mümkün olabilecektir. Bu açıdan uzun zaman gerektirecek bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Osmanlı Edebiyatı Biyografik-Bibliyografik Veri Tabanı (BIDOL) projesi de OTAP'a bağlı olarak geliştirilen Osmanlı yazarları ve eserleri hakkındaki bilgilerin bir arada toplandığı, Osmanlı Tarihi ile ilgili önemli ve kapsamlı bir veri tabanı hazırlanmasına dayanmaktadır.

OTAP projesi 2002 yılından sonra veri tabanını geliştirmeye başlamış ve geçtiğimiz yıldan itibaren de konuyla ilgili araştırmacıların ve üniversitelerin katılımına açılmıştır. 2006 yılında Bilkent Üniversitesinde yapılan OTAP eğitim seminerine davet edilen yirmiye yakın üniversiteden gelen araştırmacıların, Osmanlı metinleri üzerine bilişim teknolojisi kullanımı konusunda bilgilendirilmeye çalışılması projenin hedeflerine ulaşması açısından önemli bir gelişmedir.⁶

E-Kütüphâne Uygulamaları:

Klâsik Türk Edebiyatı araştırmalarında bilişim teknolojileri uygulamalarının en önemli göstergelerinden biri de *e-kütüphâne* çalışmalarıdır. Bilişim dünyasındaki gelişmelere paralel olarak şekillenen e-kütüphane kolay tanımıyla elektronik ortamda kullanıcıya sunulan bilgi hizmetlerini içermektedir. Bu hizmetler, en basit olarak text formatında olabileceği gibi elektronik ortamda kullanılan çeşitli protokoller ve yazılımlar ile bunları kullanan bilgisayarlar sayesinde izlenebilen metin, resim, film ve sesleri barındıran dijital materyallerdir.

Klâsik Türk Edebiyatı araştırmacılarının çalışma laboratuvarı olarak görülen yazma kütüphaneleri, bilgisayar destekli geliştirilen çalışmalarla araştırmacılara önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu çerçevede yapılan çalışmalar, öncelikle katalogların, son yıllarda da yazmaların dijital ortama aktarılması, web tabanlı ya da paket programlardan oluşan elektronik veri tabanları uygulamalarını içermektedir.

⁶ <http://courses.washington.edu/otap/sonra/reports/index.html>

Dijital görüntüleme:

Yazma eserlerle ilgili yapılan çalışmalarda da, bilişim teknolojisindeki gelişmeler yakından takip edilmektedir. Günümüzde yazmalarla ilgili mikrofilm çekimleri yerini dijital görüntüleme teknolojisine bırakmıştır. Özel çalışma

ortamlarında yapılan dijital görüntüleme işlemlerinde kullanılan kameralar, yazmaya zarar verebilecek UV ışık içermeyen ışık düzenine sahip, 90 derecelik dik açıyla çekim yapabilecek şekilde hazırlanmış çekim düzeneklerinde eserin dijital ortama aktarılmasını gerçekleştirmektedir.

Yazmaların dijital ortamda görüntülenmesi, eserin mikrofilm ortamından çok daha kaliteli biçimde kullanıcıya sunulmasını sağlamıştır. Özel ortamlarda gerçekleştirilen dijital görüntüleme tekniği ile eserlerin cilt, tezhip, minyatür ve ebru gibi sanat özelliklerinin korunması yanında bunların sanal ortamda kullanılmasını da mümkün kılmaktadır.

Klâsik Türk Edebiyatı alanında dijital teknoloji kullanımının en önemli yararı, kuşkusuz yazma eserlerin yıpranmasını da ortadan kaldırmak olmuştur.

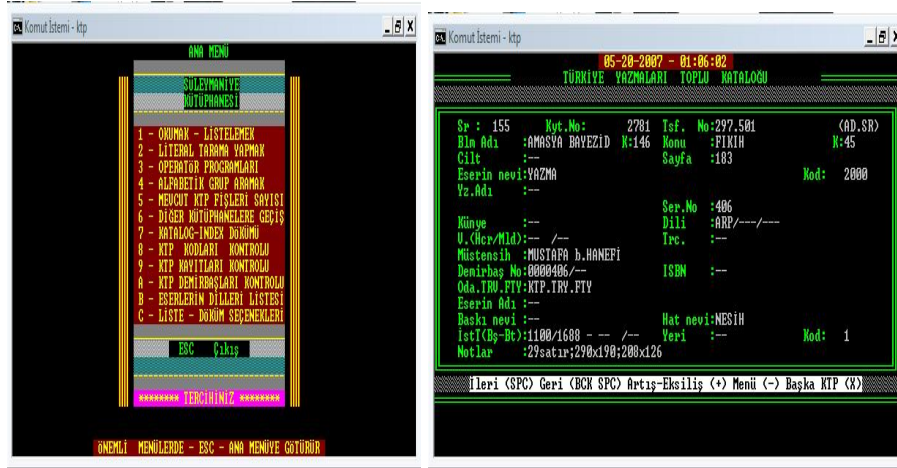
Türkiye yazmalarının kataloglarının dijital ortama aktarılmasıyla ilgili ilk önemli proje İSAM öncülüğünde başlatılan Kütüphâne otomasyon çalışmasıdır.

İSAM Kütüphânesi⁷:

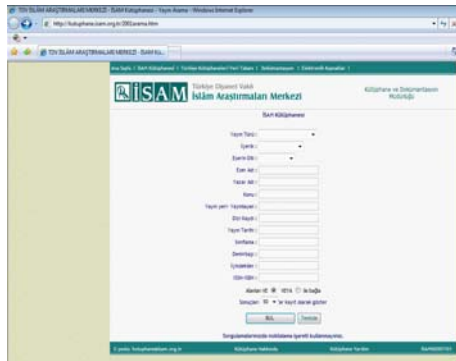
TDV İslâm Ansiklopedisinin bilgi havuzunu oluşturmaya yönelik hazırlanan çalışma ile ülkemizdeki tüm yazma kütüphânelerin kataloglarının dijital ortama aktarılması sağlanmıştır. Yapılan çalışmayla sisteme aktarılan tüm kütüphânelerin katalogları, dijital ortamda farklı alternatiflerle taramaya açılmış, böylece araştırılan konularla ilgili malzemenin

⁷ <http://www.isam.org.tr>

nerede ve hangi şartlarda bulunduğu dâir ilk veriler en hızlı biçimde erişime hazır hale getirilmiştir. Yapılan Kütüphâne otomasyonunun en önemli yanı, araştırmacıları hızlı ve güvenli biçimde bilgiye ulaştırmak olmuştur.

İSAM'ın merkezinde ve çalışmaların yapıldığı pek çok kütüphâne hizmet veren bilgisayar destekli kütüphâne otomasyonu son yıllarda daha da geliştirilmiş ve genel ağ üzerinden erişime açılmıştır. Bu sayede araştırmacı, çalışma ortamını değiştirmeye gerek duymadan araştıracağı malzemeye ait ilk bilgilere ulaşma fırsatını elde etmiştir.

Ayrıca İSAM kütüphânesinin bilişim teknolojisi destekli verdiği hizmet kitap kataloglarına erişmekle sınırlı olmayıp veri tabanındaki elektronik kaynaklara da erişim imkanı sağlamakta ve basılı materyalin dijital olarak ağ üzerinden gönderimini de içermektedir.

İSAM'ın Kütüphâne Otomasyonu çalışmaları saha araştırmacılarına sağladığı kolaylıkların yanında bundan sonraki çalışmalara da ilham kaynağı olmuştur. Bu kapsamda Türkiye yazma kütüphânelerinin merkezi durumunda olan Süleymaniye

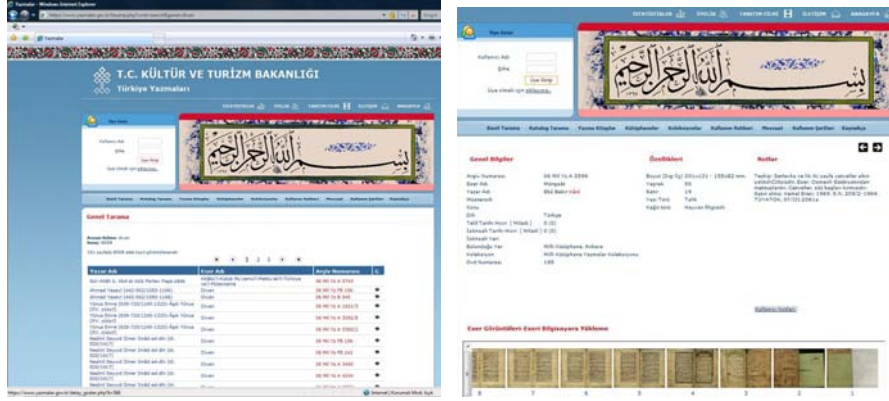

Kütüphânesi başta olmak üzere Milli Kütüphâne, Konya bölge yazma kütüphâneleri, kataloglarını hem dijital ortamda hem de genel ağ üzerinde kullanıcının erişimine açmıştır.

E-kütüphâne çalışmalarının bilgiye en hızlı biçimde erişimi sağlayan uygulamaları, internet üzerinden tarama yapılmasına imkân veren çeşitli yazılımlarla günümüzde daha da yaygınlaşmıştır. Bu konuda Kültür ve Turizm Bakanlığının hazırlamış olduğu *Türkiye El Yazmaları* programının web ara yüzüyle genel ağ üzerinden erişime açılması bilişim teknolojisinin Klâsik Türk Edebiyatı çalışmalarındaki kullanımını gösteren en kapsamlı uygulamalardan biridir.

Türkiye El Yazmaları:

www.yazmalar.gov.tr adresi üzerinden hizmet veren proje, Kütüphâneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile Milli Kütüphâne arşivindeki eserleri kapsamaktadır. Türkiye yazmaları katalogu olarak görülen çalışma iki yönden değer taşımaktadır: İlki yazma eserlere ait künye bilgilerini içeren katalog kayıtlarını, kullanıcıya web tabanlı sunması, diğeri de yazmanın bire bir dijital görüntüsüne şartları sağlandıktan sonra yine web tabanlı ulaşılabilirliği özelliğidir.

Bu çalışmayı diğer kütüphâne otomasyonlarından ayrıcalıklı kılan en önemli yönü de yazmanın dijital ortamda erişime açık olmasıdır. Araştırmacı şartlarını yerine getirmesi durumunda araştırma alanına giren yazmaların dijital görüntülerine genel ağ üzerinden erişebilmekte ve bu sayede çalışmasını sürdürebilmektedir. Böylelikle kütüphâneye ulaşım, yazmayı temin etme, görme, mikro

sınırlı düzeyde Osmanlıca-Türkçe sözlük çalışmalarının varlığını da belirtmek gerekmektedir.

Web tabanlı sözlük uygulamalarının ise geniş bir yelpazeye yayıldığı ve çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Bunlar arasında Klâsik Türk Edebiyatı saha araştırmacıları için en kapsamlı olanı Türk Dil Kurumu tarafından web tabanlı yayımlanan *Güncel Türkçe Sözlük*⁹ çalışmasıdır. Yüzbinin üzerinde madde bulunan Güncel Türkçe Sözlük, kullanıcıya web üzerinden kapsamlı arama seçenekleri

sunmanın yanında bilgiye çok kısa sürede erişimi de mümkün kılmaktadır. Kurumun yazım kılavuzuyla ilgili benzer çalışması da yine web tabanlı olarak kullanıcılarının erişimine açık bulunmaktadır.

Osmanlı Türkçesi ile ilgili sözlük çalışmalarında web tabanlı erişime açık, kapsamlı bir uygulama henüz bulunmamakla birlikte, bireysel çabalarla ortaya konulmuş sınırlı düzeyde örneklerin yer aldığı uygulamalar görülmektedir.

Benzer biçimdeki uygulamalar Milli Kütüphane veri tabanından da yayın ve makale taraması şeklinde yapılabilmektedir. Bazı kamu kurumları ve üniversite kütüphaneleri de kendilerine ait yayınları dijital ortama aktarmış olduğundan e-kütüphane uygulamaları kapsamında çeşitli veri tabanlarına bağlı hizmet sunmaktadır.

Yine bu çerçevede Yüksek Öğretim Kurulu tarafından eş zamanlı erişime açık olan tez veri bankası da önemli bir boşluğu doldurmaktadır.¹⁰ Kurulun tez merkezi, lisans üstü tezlere ait künye bilgilerini sorgulama yanında 2006 yılından itibaren yapılmış yüksek

⁹ <http://www.tdk.org.tr>

¹⁰ <http://tez.yok.gov.tr>

lisans ve doktora çalışmalarına PDF formatında erişime de izin vermektedir.

Sonuç ve Öneriler:

Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin etkisi altında ortaya çıkan yenilikler, diğer alanlarda olduğu gibi Klâsik Türk Edebiyatı çalışmalarını da yakından ilgilendirmektedir. Saha araştırmacılarının bilişim teknolojilerini bilme ve onları alanlarıyla ilgili çalışmalarda en verimli biçimde kullanabilme becerilerini geliştirmesi, Klâsik Türk Edebiyatı ile ilgili araştırmaları nitelik ve nicelik olarak en üst düzeye çıkaracaktır.

Bilişim teknolojileri destekli çalışmalarda bilgiye erişim hızının artmasıyla elde edilen yeni bulgular, aynı hızda alan araştırmacılarına yine bilişim ürünleri vasıtasıyla bilgi paylaşımı şeklinde geri dönüşümü sağlamaktadır.

Klasik Türk edebiyatı sahasında bilişim teknolojisinden yararlanma ve e-kütüphâne uygulamaları çerçevesinde gelinen noktada yapılan çalışmalar umut verici olmakla birlikte, olması gereken düzeyde bulunmamaktadır. Alanla ilgili yapılan bütün çalışmaların belirli merkezler tarafından derlenip, değerlendirilip organize edilememiş olması en önemli eksikliklerden biridir. Bu yapılamadığı için bugün bilişim teknolojisi kullanımı ve ondan yararlanma yöntemleri bireysel çalışmalarda kullanılmaktan öteye gidememiştir.

Alana yönelik çalışmalarda dijital görüntüleme sistemlerinin sağladığı avantajlar bilinçli kullanılabilirse Klâsik Türk Edebiyatıyla ilgili metinlerin tamamının dijital arşivinin hazırlanması mümkün olacaktır. Bu arşivin hazırlanması aynı zamanda ülkemizin en büyük Dijital Kütüphanesi'nin de kurulmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda www.yazmalar.gov.tr sisteminde olduğu gibi ülkemizdeki tüm yazma kütüphanelerde yapılan dijital arşivleme işlemlerinin tamamlanması ve elde edilen verilerin tek merkezde toplanarak bu konudaki veri tabanının oluşumunun tamamlanması milli bir kazanç olacaktır.

Batı ülkelerinde parçadan hareket etmek yerine bütünü görme anlayışı çeşitli disiplinlerde kolektif çalışmaları zorunlu kılmış ve bunun sonucu bu işle uğraşan ülkeler ulusal veri tabanlarını hazırlamışlardır. Ülkemizde ise özellikle sosyal bilimlerde, alanımızla ilgili yapılan çalışmalarda bütüncül bir anlayışla hareket

edilemediğinden yapılan çalışmalar kendi içinde sıkışıp kalmış ve ne yazık ki ulusal bir veri tabanımız hâlâ hazırlanamamıştır.

Ulusal veri tabanımızın hazırlanması için münferit olarak geliştirilen bütün çalışmaların, projelerin ve hazırlıkların tek merkezde toplanarak ortak kullanıma sunulması ve aynı merkezden erişime açılması, bilişim teknolojilerinden yararlanma adına geleceğe yönelik en önemli görevlerimizden ve hedeflerimizden biri olmalıdır.

KAYNAKÇA:

- Büyük Genişletilmiş Sözlük, (ET:20.05.2007).
<<http://rtsoft.dilafilm.com.tr/index.htm>>
- Daniels N. *Caroline, Information Technology*, Boston, 1993, s.36.
- İslâm Araştırmaları Merkezi (ET: 20.05.2007).
<<http://www.isam.org.tr>>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (ET: 20.05.2007). Türkiye Yazmaları, < <https://www.yazmalar.gov.tr/index.php>>
- Mehmet Kalpaklı, *Divan Şirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş Ve Fevri Divanı'nın Elektronik Formu*, İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens., 1991. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- Metin Bankası (ET: 20.05.2007).
<<http://groups.yahoo.com/group/metinbankasi/?yguid=211032233>>
- Milli Kütüphane (ET:20.05.2007). Milli Kütüphane,
<<http://www.mkutup.gov.tr>>
- Nichols, V., *Websters Dictionary Plus Thesaurus*, USA, 1993, s.169.
- Otep (ET: 20.05.2007). Washington Üniversitesi,
<http://courses.washington.edu/otap/otap_tr/index.shtm>
- Türk Dil Kurumu (ET: 20.05.2007).
<<http://www.tdk.org.tr>>
- Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi (ET: 20.05.2007).
<<http://tez.yok.gov.tr>>